

ЩО ТАКЕ РАНКОВА ЗУСТРІЧ

Піклування один про одного, відчуття емоційної безпеки, яка потрібна для того, аби ділитися важливими ідеями та досвідом, готовність допомагати друзям – це саме ті якості, що відображають сутність ранкової зустрічі.

Ранкова зустріч – це зустріч на початку дня всієї групи дітей з педагогом. Сидячи в колі один проти одного, кожна дитина вдумливо і поважно вітається з іншими дітьми, після чого впродовж короткого часу ділиться власним досвідом зі своїми товаришами, які з повагою слухають її, ставлять свої запитання та коментують. Після цього вся група бере участь у короткій груповій вправі, спрямованій на розвиток академічних навичок, почуття команди та відчуття єдності. Ранкова зустріч закінчується обміном щоденними новинами, які зазвичай готує педагог, щоб представити навчальні завдання цього дня.

Ранкова зустріч – це запланована, структурована зустріч, яка займає важливе місце в повсякденному розкладі діяльності групи, де панує атмосфера піклування та відповідальності. Педагоги визнають особливу роль ранкової зустрічі в житті дітей і присвячують 20–25 хвилин на початку дня, аби створити позитивну атмосферу у групі на весь день перебування дітей у дитячому садку чи початковій школі.

Ранкова зустріч складається з чотирьох основних компонентів.

- 1) **Вітання** – перший компонент ранкової зустрічі. Діти збираються в коло разом зі своєю вихователькою. Усі діти вітаються і це забезпечує розуміння, що вони є важливими членами групи. Всі звертаються один до одного на ім'я, що допомагає створити атмосферу дружби та причетності. Вітання створює спокійний і розважливий настрій для наступного елемента зустрічі - *обмін інформацією*.
- 2) **Обмін інформацією** – другий компонент ранкової зустрічі. Діти висловлюють свої думки, обмінюються ідеями та пропонують важливі для них теми для обговорення. Діти мають змогу дізнатися щось один про одного. Обмін інформацією допомагає розвивати навички, які дають змогу навчатися впевнено говорити і слухати. Кожна дитина може поставити запитання чи прокоментувати, а дитина, яка повідомляє інформацію, відповідає на запитання та коментарі товаришів.
- 3) **Групове заняття** – третій компонент ранкової зустрічі, що розпочинається після спокійного періоду обмірковування інформації. У групі створюється відчуття єдності, радості через виконання пісень, участі в іграх, коротких і швидких заняттях. Ігри та

Тема. Ранкова зустріч

Роздатковий

заняття, позбавлені елементів суперництва та кооперативні за суттю, враховують індивідуальний рівень розвитку певних навичок в учасників. Такі групові заняття, здебільшого, пов'язані з навчальною програмою чи темою, яка в цей час вивчається у групі/класі.

- 4) **Щоденні новини** – завершальний елемент ранкової зустрічі. Це оголошення письмової об'яви, яка щодня вивішується на відповідному стенді чи дошці. Письмове оголошення налаштовує на те, що має вивчатися цього дня, а також дає можливість обміркувати події та навчання попередніх днів. Щоденні новини допомагають дітям тренувати навчальні навички, що сприяють розвиткові математичних та мовленнєвих здібностей. Щоденні новини можуть містити різноманітні завдання (заповнення календаря, перегляд розкладу виконання робіт, створення графіка погоди), що активізують початок індивідуальної роботи або діяльність у центрах активності.

Такі заняття дають дітям змогу розвивати різноманітні соціальні та навчальні навички, поєднуючи соціальний, емоційний та інтелектуальний розвиток кожної дитини. Повторення позитивного досвіду сприяє розвитку доброти, емпатії та інклюзії, а також дає надзвичайні результати як у спільноті групи чи класу, так і поза їх межами. Педагоги відповідають за проведення ранкової зустрічі та моделювання демократичної поведінки.

ЗНАЧЕННЯ РАНКОВОЇ ЗУСТРІЧІ

Створення спільноти

У чому полягає важливість створення спільноти? Спільнота дає відчуття приналежності. Члени спільноти живуть в більшому суспільстві, але вони пов'язані один з одним спільними інтересами та цінностями. Люди, які відчувають себе частиною спільноти, виходять за межі свого безпосереднього інтересу заради користі групи. Вони піклуються один про одного. Коли вони почуваються частиною спільноти, то більше й довше працюють задля її інтересів. Вони знають сильні сторони особистостей у групі та можуть, за потреби, їх використовувати. Вони навчаються один від одного, розширюючи знання і досвід усіх членів спільноти. У процесі спільної роботи виникає певний рівень довіри поміж членами спільноти. Спільноти можуть самовдосконалюватися, отримуючи зворотний зв'язок один від одного.

Розвиток навичок спілкування

Уміння говорити і слухати є найважливішими якостями, які необхідні для демократичної культури. Навіть маленькі діти можуть висловлювати свою точку зору, чути відмінні

Тема. Ранкова зустріч

Роздатковий

думки інших людей та зважувати їх. Ранкова зустріч дає дітям змогу брати участь у групових обговореннях, а педагогам – моделювати й активно розвивати у дітей вміння та навички ефективного спілкування. Люди, які можуть ефективно спілкуватися:

- Висловлюють свої думки таким чином, щоб їх розуміли інші.
- Уважно слухають, коли говорять інші.
- Вирішують проблеми за допомогою слів.
- Пропонують свої ідеї групі.

Ці навички мають дуже важливе значення для успішного життя в колективі, спільного навчання та розв'язання конфліктних ситуацій. Ранкова зустріч – ідеальна можливість для розвитку цих навичок.

Передбачається, що діти робитимуть свій внесок у роботу групи в навчальній, соціальній, емоційній, практичній сферах. Вони потрібні, від них залежать інші, їх цінують за особистий внесок. Діти потребують практичного досвіду у висловленні власних думок, у кращому пізнанні один одного, у визнанні сильних сторін і талантів своїх однолітків. Такі звичні заняття, як ранкова зустріч дають змогу постійно розвивати ці навички.

Розвиток соціальних навичок

Завдяки практиці ранкової зустрічі маленькі діти переходять від зосередження уваги на власній особистості до охоплення нею інших. Соціальні переваги цього підходу сприяють розвитку емпатії, активному слуханню однолітків, навчають дітей розуміти позиції інших людей. Уміння сприйняти точку зору іншої людини руйнує упередженість, сприяє толерантності та визнанню відмінностей. Такі соціальні компетентності допомагають людям жити у взаємній повазі, створюють умови для позитивного, відкритого спілкування між окремими членами суспільства. Це основні навички, необхідні для демократії.

Соціальні навички розвиваються не в ізоляції, і не тоді, коли діяльність та моделі поведінки жорстко визначені. Здатність ефективно говорити і слухати, робити вибір, а також залагоджувати конфлікти, коли вони виникають, – усе це має найважливіше значення для функціонування будь-якої спільноти. Діти потребують спокійної та інклюзивної атмосфери. Їм потрібні можливості експериментувати та різними способами розповідати, спілкуватися та отримувати задоволення від перебування в колі своїх однолітків.

Результати численних досліджень свідчать, що ефективні програми, спрямовані на

Тема. Ранкова зустріч

Роздатковий

Створення позитивного настрою

Повсякденні вправи, які практикуються під час проведення ранкової зустрічі, допомагають дітям зблизитися зі своїми однолітками, навчитися співпрацювати, утримуватися від критики інших, поважати інших як особистостей. Позитивний настрій у групі чи класі створюється за рахунок: атмосфери довіри; відчуття приналежності до спільноти; участі у прийнятті рішень; доброти та заохочення з боку однолітків; вільного від критики ставлення вчителя/вихователя; очікування конкретних результатів; справедливості та неупередженість.

ВІТАННЯ

Діти хочуть, щоб їх любили, цінували дорослі та однолітки, прагнуть почуватися часткою групи. Вітання адресується кожній дитині по черзі, вербально або невербально всіх запрошують до кімнати. Під час вітання кожна дитина з повагою звертається до інших на ім'я; в колі створюється доброзичливий настрій. Діти усвідомлюють свою важливість і допомагають іншим відчувати себе членами групи, яких цінують.

Практика щирого привітання інших є головною метою етапу Вітання є важливим елементом демократичного освітнього середовища, орієнтованого на дитину. Учитель/вихователь або призначена людина, розпочинає вітання, звертаючись до когось персонально, наприклад: «Доброго ранку, Оленко. Я рада, що ти тут». Процес привітання кожного учасника окремо, зазвичай, відбувається по колу, зліва направо. Кожна дитина, після того, як її привітали, в свою чергу вітає іншу. Коло включення поширюється на всю групу, а потім і на більш широку спільноту.

Повна кишеня вітань

Прості вітання

- Рукостискання.
- Арабське вітання – Ассалам Алейкум.
- «Хай-файв» (вітання, коли одна людина плескає піднятою долонею в долоню іншої людини).

Вітання і відповіді

Діти передають один одному якесь конкретне привітання і відповідь, наприклад: «Доброго ранку, Андрійко» – «Доброго ранку, Марійко» доти, поки звернення не обійде коло дітей. Вітання можна легко змінювати шляхом:

- Зміни або додавання нових слів, наприклад: «Привіт, Андрійко, я рада, що ти прийшов».
- Використання іншої мови, можливо тієї, яку дитина використовує вдома

Тема. Ранкова зустріч

Роздатковий

(наприклад, ромської, російської тощо).

- Додавання жестів – таких, як рукоштовнання, махання рукою, або інструкцій, наприклад: «Вставайте, коли почуєте своє ім'я».
- Зміни послідовності привітання інших, наприклад, оминати кожную другу дитину, яка сидить у колі.

Вітання - знайомства

Вітання – знайомства, які дають можливість дітям краще познайомитись один з одним, також можна провести під час ранкової зустрічі.

- Зробіть стос карток з іменами кожної дитини. Кожна дитина вибирає картку і вітає того, чиє ім'я на ній написано. Якщо у групі присутні відвідувачі (гості), зробіть картки з їхніми іменами, щоб була можливість привітати і їх.
- Окремі члени групи можуть відрекомендуватися в особливий або жартівливий спосіб. Наприклад, попросіть дітей додавати до привітання прикметники для опису себе («Доброго ранку, я розумний Миколка».) Для учнів початкової школи буде своєрідною фонетичною вправою, коли необхідно вживати прикметники, що починаються з того ж звуку, що і їхнє власне ім'я («Доброго ранку, я смілива Софійка»).
- Запропонуйте кожній дитині відрекомендувати особу, що сидить поруч з нею, якимось особливим чином. Наприклад: «Аліса, я рада, що ти прийшла. У тебе такі чудові малюнки».
  - Вітання - знайомства можуть бути як формальними, так і особистими: «Це моя однокласниця Дарина. Їй десять років. Дарина любить гратися з м'ячем і відвідувати спортивну секцію».

Використання різноманітних стилів чи форматів вітання спонукає педагогів міркувати щодо унікальних особливостей їхньої групи дітей. Діти створюють чудові нові привітання для ранкової зустрічі. Така практика заохочує їх і додає впевненості у собі.

ГРУПОВІ ЗАНЯТТЯ

Мета групових занять полягає в об'єднанні групи. Кожний член групи приєднується до спільних розваг – співає, грається в ігри, бере участь у різних приємних заняттях. Серед цих занять мають бути ігри, які не передбачають суперництва, а також завдання кооперативного характеру, де цінуються та враховуються індивідуальний рівень навичок та інтереси дітей. Ці заняття потребують від дітей використання навичок критичного мислення і сприяють самовираженню. Під час роботи з дорослішими дітьми заняття можуть бути більш структуровані та містити завдання, пов'язані з навчальною програмою. Інтелектуальні ігри і заняття, спрямовані на розвиток етичних і моральних

Тема. Ранкова зустріч

Роздатковий

почуттів, особливо цікавлять дітей молодшого шкільного віку. Їх можна використовувати в якості вступу до роботи в класі та для обговорень.

ГРУПОВІ ЗАНЯТТЯ

Для дітей 5 – 6 років

«Музичні стільці».

Коли грає музика, діти ходять навколо стільців, розставлених колом. Коли музика припиняється, кожна дитина має сісти на стілець. Якщо стільців недостатньо, діти вирішують, яким чином знайти кожному місце. Після кожного такого етапу один стілець забирають, аж поки не залишиться лише кілька стільців, на які має сісти вся група.

«Доторкнись до синього».

Об'єднайте дітей у групи по 10 осіб. Вони можуть розпочати гру у колі, але потім їм потрібно мати можливість вільно пересуватися. Ведучий розпочинає гру словами: «Доторкнись до синього!» (Можна використовувати набір кольорових карток). Діти мають торкнутися синього кольору на своєму одязі або на одязі інших. Діти можуть торкатися пальцем, коліном, ліктем, головою тощо.

Потім ведучий називає інший колір, наприклад: «Доторкнись до червоного!». Діти, продовжуючи триматися за предмет синього кольору, мають водночас зуміти торкнутися червоного кольору. Протягом гри спонукайте дітей допомагати один одному торкатися відповідних кольорів. У цій грі не має тих, які програли або вибули з гри! Ця гра – зусилля усієї групи. Якщо хтось не в змозі утримати рівновагу або падає, гра починається спочатку.

«Характеристики людей».

Виберіть кількох дітей і поставте їх поруч один одного. Вони повинні мати щонайменше одну спільну ознаку (наприклад, темне волосся). Решта дітей, які стоять у колі, мають визначити цю характеристику. Якщо хтось здогадується, то пропонує іншій дитині з кола, хто має таку ж характеристику, приєднатися до групи.

«Оцінювальна банка».

Покладіть у банку певну кількість будь-яких предметів. Запропонуйте дітям оцінити, скільки предметів у банці. Можливо змінити цю вправу, записуючи відповіді на великому аркуші паперу. Запишіть оцінку кожної дитини. Збережіть ці записи та повісьте їх у кімнаті або з'єднайте разом і зробіть *Книгу приблизних оцінок нашої групи*.

Тема. Ранкова зустріч

Роздатковий

Групові заняття під час ранкової зустрічі дуже добре проводити після спокійного обмірковування періоду обміну інформацією, коли діти готові до участі в активніших видах діяльності. Групові заняття менш структуровані, аніж такі компоненти ранкової зустрічі як вітання та обмін інформацією, і спрямовані на задоволення притаманного дітям бажання рухатися.

Групові заняття, зазвичай, є другим компонентом ранкової зустрічі, з яким треба знайомити дітей. Водночас, діти можуть, наприклад, разом співати пісеньку, беручи таким чином участь у групових заняттях, ще до офіційного їх представлення. Після того як діти опанують такий компонент ранкової зустрічі, як вітання, педагоги можуть ознайомити їх з груповими заняттями, обговоривши, насамперед, значення слова «спільнота».

ЩОДЕННІ НОВИНИ

Головна мета щоденних новин полягає у наданні інформації. Щоденні новини містять коротке повідомлення, складене педагогом (або під його керівництвом), яке вивішується таким чином, аби всі могли його прочитати; короткі усні оголошення; а також, залежно від віку дітей, різноманітні завдання (наприклад, календар погоди, розклад виконання робіт тощо).

Щоденні новини сприяють розвитку демократичної практики через надання відкритої інформації, важливої для всіх, у письмовій або усній формі.

Письмове повідомлення на дошці, зазвичай, складається з конкретних і сталих компонентів. Наприклад, щоденні новини можуть містити:

- Особливе вітання.
- Календарну інформацію.
- Повідомлення або інформацію про поточну тему навчальної програми або тему обговорення.
- Пояснення щодо плану роботи на день.
- Інформацію про конкретні види роботи або обов'язки.
- Особливе прохання або завдання, що потребує виконання.
- Спеціальні оголошення.

Щоденні новини мають бути прості, чіткі та стислі. Інформація – легкою для читання, розбірливо написана, аби мати змогу прочитати її, проілюструвати правильне написання літер і цифр. Для того щоб максимально використати всі можливості, щоденні новини мають:

- бути візуально і фізично доступними для всіх;
- сприяти розвитку навичок читання і надавати змогу постійно здійснювати необхідні адаптації;

Тема. Ранкова зустріч

Роздатковий

- бути чіткими, простими і стислими;
- бути розбірливо і охайно написаними;
- враховувати мовні знання, що відповідають віковій дітей;
- враховувати вміння читати, що відповідають віковій дітей;
- враховувати вміння писати, що відповідають віковій дітей;
- бути у сталому форматі.

Необхідні матеріали: фліп-чарт, класна дошка, великі аркуші креслярського паперу, якщо використовується фліп-чарт, а також яскраві кольорові маркери або крейда. Візуальний дисплей має бути доступним для того, щоб учні мали змогу писати. Креслярський папір кращий для використання, оскільки окремі аркуші щоденних новин можна збирати, зробити з них класну книгу, або наприкінці дня передати батькам когось із учнів. Якщо щоденні новини збирають і скріплюють, у такий спосіб учитель демонструє учням їх важливість. Вони стають історією класу, що свідчать про рух вперед. Коли діти дорослішають і переходять до середньої школи, потреба у записах і збереженні щоденних новин зменшується.

Щоденні новини допомагають зробити легкий перехід до вибору заняття або до навчального етапу дня. Якщо ранкова зустріч стає задоволюючою, такі оголошення, як календар, розклад робіт у класі і шкільні справи можна перенести на інший час.

ОБМІН ІНФОРМАЦІЄЮ

Практика обміну інформацією – це найважливіший компонент ранкової зустрічі. Під час обміну інформацією діти висловлюють свої власні ідеї, стурбованість, досвід, почуття, а також обмінюються важливими для них речами. Інші діти ставлять запитання або коментують. Особа, яка висловлює свої думками, відповідає на запитання. Таким чином діти дізнаються про інших і надають можливість іншим краще пізнати себе.

Обмін інформацією виховує в дітей навички вільно висловлюватися перед іншими дітьми та батьками. Діти потребують практики, аби почуватися спокійно й компетентно, висловлюючи свої ідеї у класі. Певні моделі, пов'язані з обміном інформацією, дають дітям можливість відчувати до себе відповідну увагу. Діти впевненіше висловлюються, коли знають, що їх поважатимуть і слухатимуть, що вони зможуть чітко висловлювати свої думки.

ПЛАНУВАННЯ РАНКОВОЇ ЗУСТРІЧІ

Оточення (у приміщенні, чи то поза його стінами) має бути гостинне, затишне і достатньо просторе для того, щоб у ньому могли зібратися всі члени класу. Запровадження

Тема. Ранкова зустріч

Роздатковий

ранкової зустрічі не потребує багато матеріалів. Для проведення ранкової зустрічі потрібні визначений час, місце, килим або інше покриття на підлозі, а також стенд або класна дошка.

Планування ранкової зустрічі проводиться так само, як і планування навчальної програми. Планування всіх компонентів зустрічі має враховувати:

- інтереси й ідеї окремих учнів;
- інтереси й ідеї групи;
- навчальні теми;
- ідеї, що виникли;
- проблеми або занепокоєння, що витікають з відгуків або групових обговорень.

Рекомендовану послідовність компонентів – вітання, обмін інформацією, групове заняття, щоденні новини – можна змінити відповідно до потреб кожного класу. Деякі педагоги закінчують ранкову зустріч груповим заняттям, оскільки воно створює відчуття спільноти, готує клас до роботи упродовж дня. Інші завершують ранкову зустріч щоденними новинами, оскільки це створює перехід до навчального матеріалу. Дехто проводить обмін інформацією окремо від ранкової зустрічі задля її скорочення або для підвищення уваги до цього важливого компонента. Педагоги можуть експериментувати і знаходити те, що ідеально підходить для їхнього класу/групи. Задовольняючи потреби й інтереси класу/групи, ранкова зустріч стає їх власним набуттям, і відтак – набуває більшого сенсу для дітей.

СТВОРЕННЯ ПРАВИЛ ГРУПИ

У групі орієнтованій на дитину, діти самостійно керують власною поведінкою і приймають правильні рішення під керівництвом педагога. Педагоги сприяють розвитку самоконтролю, дозволяючи дітям встановлювати основні принципи поведінки у групі через запровадження правил групи/класу.

Правила групи/класу – це позитивні висловлювання, що окреслюють принципи поведінки у класі. Вони сприяють вирішенню етичних проблем, що можуть виникати у навчальному закладі. Діти, дотримуючись принципів, які вони розробляють для групи/класу, демонструють відповідальність і незалежність.

Коли на дітей покладається відповідальність за власний вибір і прийняття рішень, які впливають на групу, вони розуміють необхідність правил. Ці правила не є довільними або відірваними від дійсності. Вони спрямовують індивідуальні вчинки на досягнення

Тема. Ранкова зустріч

Роздатковий

користі для всієї спільноти. Подібно до законів, правила мають на меті гарантувати безпеку людей, захищати особисті права і свободи, а також керувати поведінкою. В них йдеться не про те, чого не потрібно робити, а про те, що необхідно робити.

Коли діти беруть участь у процесі створення правил, у них виникає почуття причетності до спільної справи. Вірогідніше, що учні виконуватимуть правила, які вони створили самі, аніж підкорюватимуться правилам, нав'язаними іншими. Після розроблення правил, їх друкують на плакаті та розміщують на видному місці у класі чи групі, де діти можуть їх часто бачити. Важливо також час від часу переглядати правила – деякі з них можуть втратити свою актуальність, натомість може з'явитися потреба у створенні нових правил. Цей момент дає можливість дітям зрозуміти, що правила, якими б хорошими вони не були, не є вічними і потребують перегляду і переоцінки.

Для того, щоб розпочати процес створення правил групи/класу, педагоги наводять приклади коротких, стислих позитивних висловлювань, наприклад: «Ходити у групі чи класі спокійно»; «Класти матеріали на місце»; «Вирішувати проблеми за допомогою слів»; «Слухати, коли хтось говорить». Педагоги також мають ініціювати висловлення дітьми своїх ідей. У міру надходження ідей стосовно правил, їх записують на великому аркуші паперу. Запис дає дітям змогу обговорювати свої ідеї, оцінювати всі пропозиції й об'єднувати взаємопов'язані. Правила, сформульовані у негативному стилі – *«Не бігати»*, *«Не перебувати інших»* краще переформулювати як позитивні. Доопрацьований список треба прочитати вголос. Рішення щодо затвердження правил приймається всією групою. Краще прийняти кілька конкретних, а не багато детальних правил.

Правила групи/класу також можна створювати, коли виникають «проблеми». Наприклад, якщо діти перебувають один одного під час групового заняття з розвитку мовлення, як наприклад «Крісло автора», педагоги можуть організувати спеціальні збори або запланувати роботу з прийняття правил під час ранкової зустрічі. Здійснюючи відповідні заходи, педагог надає дітям можливість звернути увагу на конкретний прояв поведінки і створити правила, якими будуть керуватися діти.